СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXII. | Число 108. | Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 9. мая, 1924. | VOL. XXXII. | No. 108. | Jersey City, N. J., Friday, May 9, 1924. | THREE CENTS

Конґрес уступає президентови щодо японської іміґрації.

ВАШІНҐТОН, 7. мая. — На домагане президента Кулиджа і сенат і палата послів згодилися, щоби закон про повне виключенне японської іміґрації увійшов у життя не з днем 1. липня сього року, але з днем 1. марта слідуючого.

НАСТРІЙ ЗА ПРИВЕРНЕННЄМ ПИВА РОСТЕ.

ВАШІНҐТОН, 7. мая. — Прихильники зміни 18. конституційної поправки (що завела прогибіцію) кажуть, що вони мають вже за собою у палаті послів 70 голосів. Вони домагаються, щоби вільно було вирабляти пива й вина, що не мають більше як 2 і три четверті процента алькоголю в собі.

ЗАКИДАЮТЬ ХАБАРНИЦТВО БУВШОМУ МІНІСТРОВИ.

ВАШІНҐТОН, 7. мая. — Перед комітетом сенату, що розсліджує діяльність бувшого міністра судівництва Доґерті, станув нині яко свідок Крафтмилер, фабрикант возів з Ла Ґрендж, Илинойс, та заявив, що він самий заплатив близко 50,000 долярів Говардови Манинґтонови, приятелеви міністра, за те, що міністер мав своїм упливом помагати свідкови та його приятелям перед ріжними департаментами уряду.

ХОЧУТЬ ЗБОРІВ ПРЕДСТАВНИКІВ ПАРЛЯМЕНТІВ.

ВАШІНҐТОН, 7. мая. — Палата послів ухвалила просити президента Кулиджа, щоби він скликав конґрес Межипарляментарної Юнії. Сей конґрес мавби відбутися у Вашінґтоні в 1925. році.

ПОБІДА СТРАЙКАРІВ.

НЮ ЙОРК, 7. мая. — Кількох великих будівляних підприємців згодилося на домагання страйкуючих робітників залізних будівель та признало їм 12 долярів денної заплати. Робітники вийшли були на страйк для 1. мая. Уступаючі підприємці наймають більше як половину страйкарів.

УКРАЇНЦІ ПАДУТЬ ЖЕРТВОЮ КОПАЛЬНЯНОГО ВИБУХУ.

БЕНВУД, 5. мая. — Жертвою вибуху підземних ґазів у копальні вугля у Гвилинґу, що случився дня 28. квітня, впали межи 115 майнерами отсі Українці, члени Українського Народного Союза: Йосиф Гойда, Станислав Рудавець та Іван Дупля. Всі три були членами Братства св. Йосифа, відділу 157. Похорони Йосифа Гонди відбулися дня 1. мая, похорони Рудавця відбулися дня 4. мая, а Івана Дуплі ще досі не добуто.

Як доносить секретар сього відділу, коло добуття остаючих ще під землею тіл працює далі цілі дві сотки майнерів.

ЦАРОФІЛИ МАЮТЬ НАДІЮ НА УПАДОК БОЛЬШЕВИКІВ.

НЮ ЙОРК, 7. мая. — Князь Юсупов, кревняк послідного російського царя Миколи II., відїзджаючи до Европи на Аквітанії, говорив ґазетярам, що большевики стоять перед упадком, з якого їх нічого не може виратувати.

Юсупов перечив, будьто він має щонебудь з рухом за поставленнєм на престіл великого князя Миколи Миколаєвича, і говорив, що він приїздив до Америки лишень на те, щоби зібрати три міліони долярів на допомогу російським іміґрантам, розсипаним по всему світу.

ПОВНА НЕВДАЧА КУЛИДЖОВОГО ПРОТИВНИКА.

ВАШІНҐТОН, 7. мая. — Навіть прихильники кандидатури на президента сенатора Гайрема Джансона признають, що його кандидатура майже безнадійна б,о навіть у самім стейті Каліфорнії, де він сподівався найбільшої популярности, побідив при виборах кандидатів на републиканську конвенцію не Джансон, а Кулидж.

ОБІЦЯЮТЬ НАДГОРОДУ ЗА НАЙДЕННЄ ЛЕТУНА.

ЧИҐНИК, Аляска, 7. мая. — Представники ріжних ґазет оголосили серед Індіянів Аляски, що вони дадуть тисячу долярів надгороди тому, що найде майора Мартина, команданта американської воздушної виправи довкола землі, що пропав кілька днів тому зі своїм пільотом.

КАТАСТРОФА ЧЕРЕЗ ЗІПСУТУ ГАЛЬМУ.

НЮ ЙОРК, 7. мая. — На трамваєвій лінії, що йде по Оґден Евеню в Ню Йорку, на одному трамваєвому возі зіпсулася гальма („брейка"). Хоча мотормен відлучив електрику, віз силою тягару почав скоро котитися з горба, на котрім стояв, розбиваючи по дорозі авта й людий. Заким нарешті станув у долині, число ранених виносило 28. З того числа троє були ранені так тяжко, що ледво чи вдасться їм вратувати життя.

ОДНО ПОВСТАННЄ ЗДУШИЛИ, ДО ДРУГОГО ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ.

ВАШІНҐТОН, 7. мая. — Кубанський уряд замовив від американських фабрик оружа машинових крісів на чверть міліона.

Уряд каже, що повстанє на Кубі вже покінчене.

ЗА ЗЛУКОЮ ЦЕРКВИ.

СПРИНҐФИЛД, Месечусетс, 7. мая. — Річна конвенція методиської епископальної церкви рішила злучити північну церкву з полудневою. Обі церкви колись становили одну, але розділилися були через питанне рабства Муринів, коли полуднева церква станула за тим, що рабство Муринів не противиться засадам церкви.

ДЕФРАВДАНТ ЗЛОЖИВ СВОЄ ЗЛОДІЙСТВО НА БАНДИТІВ.

НЮ ЙОРК, 7 .мая. — Поліція арештувала нині Чарлза Вендеруфа, касієра банку Бельмор Нешенел Бенк у місті Бельмор, на Лонґ Айленді, закидаючи йому, що він украв 4,900 долярів банкових гроший і зложив вину за крадіж на бандитів, які в той час були [illegible]

НА СТАРІСТЬ ВИБРАВСЯ ПО ДОЧКУ МІЛЮНЕРА.

Нюйорська поліція заарештувала оногди на двірци Ґренд Сентрел якогось чоловіка, що не міг вийти зі стації. Він не міг подати ні свого імени ні віку і лишень з паперів, які він у своїх кишенях можна було прослідити, що він зветьса Авґуст Мелон, походить з Овк Гарбера, в стейті Огайо, та має 93 роки життя. Говорив він, що приїхав до Ню Йорку, щоби оженитися з дочкою міліярдера Ракехфелера. Коли йому сказали, що сього не можна так скоро полагодити, він заявив, що може пождати. В його кишенях найдено 554 доляри, видаї його весь маєток.

ЩО ВАРТА ЛЮБОВ МУЖА.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, 7. мая. — Лава присяжних суддів признала пані Мод Шерит 55 тисяч долярів відшкодовання за втрату любови мужа. Відшкодованне має заплатити пані Фовлер, котра „забрала любов" мужа.

ФИЛИПИНЦІ МАЛИ БИ ЖДАТИ 20 ЛІТ НА СВОБОДУ.

ВАШІНҐТОН, 7. мая. — Члени комітету палати послів для справ островів заявилися за тим, щоби повну свободу Филипинських Островів проголосити за 20 літ. До того часу вони мали би становити републику („камонвелт"), зависиму від Злучених Держав.

РАБУНОК У ВИННИЦІ.

Професіональні робітники цілковито ограбили подільський відділ цукрового тресту, що мав свій осідок у Винниці. З каси забрано 9.000 червінців. Що це зробили фахові професіональні вломники, видно з того, що при вломі уживали найновійших та найпевнійших вломницьких інструментів.

УБИЛА ДВОХ СИНІВ.

Поміщик Шмід доніс поліції що в саду при його хаті у Львові на ул. Листопада 5. найдено мішок, а в мішку маленьку труну. В присутности поліції відчинили труну й побачили в ній трупи двох новоротків мужеського пола. Трупи близнюків, які прийшли на світ проти волі батьків, віддало до Інституту судової медицини, а за матірю розпочато розшуки.

„МУЗЕЙ ЗЛОЧИНІВ".

Париський міський радний Птіжан поставив внесення, щоби в Парижі основати музей, який містив би історичні памятки злочинів. Париська поліція вже має „криміналістичний музей" у поліційній префектурі на Ке' д' Орфер. Одначе в цьому музею нема приладів, яких злочинці уживали при доконуванню своїх злочинів. Зате музей має велику бібліотеку, в якій є найліпші книжки про історію криміналістики богато малюнків, ґравюр і рисунків, котрі представляють розвиток поліційної служби, й подають історію славної вязниці Консієржері. Крім цього богато є подробиць, що є в звязи з вломами і грабіжами, як: замки, ріжна зброя і богато иншого. Птіжан домагається тепер, щоби до збірки додати прим. печ Ляндрі, у котрій він спалив тіла богато жінок і ин. Каже, що то були би памятки, які варто би зберегти для генерацій.

КАРДИНАЛ ПРОТИ НОВОЇ МОДИ.

Кардинал Льоґуе, голова римо-католицької церкви в Ірляндії висловився дуже гостро в пастирському листі про нові жіночі моди, які обиджують звісну стародавню ірляндську здержливість і моральність. Хай буде, що воно є наслідком невільничої відданости моді або наслідком браку почуття всетаки не можемо похвалити такого життя наших жінок. Одяг, або радше недостача одягу нинішних жінок то скандал що кличе до неба. Здається, вони такі честилюбні, що хотіли би надягати на себе якнайменше, а попри це, щоби їх не осуджувати." Кардинал говорить про те, як дуже такі жінки обиджують почування вірних, коли приходять на службу божу так зодягнені. Грозить, що недостаточно зодягнені жінки прикаже виключати зі служби божою. І проти нових танців виступає кардинал, хоч признає, що мало розуміється на них. Вже самі назви таких танців говорять богато. Ціж що близше займалися цими модними танцями, запевняли кардинала, що під оглядом моральности слід їх гостро осуджувати.

НОВА ПОЇЗДКА АКАД. ГРУШЕВСЬКОГО.

Харківський урядовий дневник, „Вісти" повідомляє:

Акад. Грушевського вислали київські наукові круги до Москви й Ленінграду для зясування справи, щодо відправки на Україну низки історичних матеріялів з музеїв.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР В ОДЕСІ.

В Одесі приступлено до орґанізації постійного українського театру. Ґуберніяльне політично-просвітне бюро виявляє всі можливі зусилля для того, щоби прийти театрови з допомогою.

ЛЕТ ПОНАД МАЛОЮ АНТАНТОЮ.

Чесько-словацьке міністерство народньої оборони уладжує в маю ц. р. пропаґандистичний лет усіх воєнних летничих формацій вколо держав Малої Антанти. Аероплями відлетять із Праги й летітимуть найправдоподобніще в напрямі Нітра-Кошиці-Марамарош-Сиґот- Вукарешт- Білгород-Загреб-Братіслава-Прага. Воздушний шлях виносить около 3000 км., а перелетять його протягом 12—14 днів.

КАРУЗОВІ СПОМИНИ.

Енріко Карузо записував у свому записнику найхарактеристичніщі стадії розвитку за час свого життя. Ці цікаві спомини славного тенора, по вказівкам його жінки і брата Джованнія, опрацював приятель Б. Р. Рей. Книжку Карузових споминів видає др. Курт Тесінґ на німецькій мові у накладні Бухенав і Райхерт у Мінхені. У цих мемоарах оповідається про розвиток Каруза від фабричного робітника до першорядного тенора. До видання додано листи Карузових сучасників із музичного світа, як Пучіні, Леонкавальо і богато инших його обожателів.

Росія і Румунія збирають свої війска над Дністром.

ВІДЕНЬ, 7. мая. — Вісти з Росії і з Румунії повідомляють, що Росія зібрала над бесарабською границею 300,000-ну армію. Румунія, у відповідь на се зібрала теж значні військові сили над Дністром.

На Балкані бояться вибуху російсько-румунської війни. Румунія боїться, що у випадку сеї війни Болгарія може виступити проти неї і тому старається приєднати Грецію, аби виступила проти Болгарії.

Загалом, російсько-румунська війна може викликати ще й загальну балканську війну.

ІРЛЯНДСЬКИЙ АМБАСАДОР.

ЛОНДОН, 7. мая. — Британське правительство згодилось на призначенне проф. Тімоті Смидді першим послом Ірляндії в Злучених Державах.

ЗА НОВУ РОЗОРУЖНУ РАДУ.

ЛОНДОН, 7. мая. — Премієр Мекданелд заповів, що небаром дасть палаті громад змогу приняти резолюцію про скликанне нової міжнародньої розоружної конференції.

ОСВОБОДЖЕННЄ ДЕ ВАЛЕРИ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 7. мая. — Тутешні ґазети пишуть, що ірляндське правительство хоче небаром випустити провідника революційного републиканського руху Імона де Валеру на свободу.

ПЕРЕД СКЛИКАННЄМ НІМЕЦЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

БЕРЛІН, 7. мая. — Президент Німеччини Фрідріх Еберт заповів, що скличе першу сесію нового парляменту при кінці сього місяця.

Кажуть, що зараз по скликанню парляменту уступить теперішний канцлер др. Вільгельм Маркс, а президент Еберт доручить провідникови націоналістів, найбільшої одноцільної ґрупи, д-рови Оскарови Герґтови, щоби склав новий кабінет. Одначе в парляментарних кругах не вірять, аби йому се вдалось.

ГОВОРЯТЬ ПРО НОВІ ВИБОРИ.

БЕРЛІН, 7. мая. — В німецьких урядових кругах не вірять у змогу створення нового кабінету, який мав би потрібну більшість голосів в парляменті.

Длятого підносять голоси, аби правительство Маркса не уступало, а правило далі, а колиб не осягнуло більшости в парляменті, щоб його розвязало і розписало нові вибори.

300,000 МАЙНЕРІВ СТРАЙКУЄ В РУРЩИНІ.

БЕРЛІН, 7. мая. — З Рурщини наспіли вісти, що там виступило до страйку 300,000 майнерів.

Кажуть, що се наслідком аґітації німецьких комуністів, котрі, як відомо, осягнули велику побіду при останніх виборах до німецького парляменту.

Говорять, що там вмочили руки і російські большевики, котрі дали гроші на аґітацію, щоб відплатитись Німеччині за труси в російській торговельній місії в Берліні.

КОРОЛЕВА КУПУЄ ЛІТАКИ.

ПАРИЖ, 7. мая. — Румунська королева Марія при нагоді гостини у Франції хоче тут замовити для Румунії 1,500 літаків в компанії Форман.

ЗАМАЛО ФАЛШИВИЙ.

ПАРИЖ, 7. мая. — Польський президент Станислав Войцеховський виголосив недавно дві промови на отвбренню ярмарку в Познані, в німецькій Польщі. В сих промовах він висловив імперіялістичні пляни Польщі.

Німецька преса подала цілі його промови і подала свої уваги до них, але польська пропустила різкі місця, щоби президент не мав клопоту і не спричинив клопоту польському правительству.

Загранична комісія Польського сенату у Варшаві обговорювала сю справу, а кількох членів комісії домагалось контролі кабінету над промовами президента.

І ПОЛЬСЬКІ БАНКИ ПАДУТЬ.

ВАРШАВА, 7. мая. — Наслідком спекуляції французькими франками упало вже тут чотири польські банки.

За ними, як кажуть, підуть і другі, які стоять у звязи з упавшими віденськими банками.

В Лодзі упало кілька ткацьких бизнесів ізза недостачі кредиту, за який мусять платити по 120% річно.

ПОМІЧ ДЛЯ НАУКИ В ДАНІЇ.

КОПЕНҐАҐА, столиця Данії, 6. мая. — Американський Інститут Ракефелера побудує тут фізіольоґічну лабораторію.

ПОЛЬСЬКА КРАДІЖ В УЖГОРОДІ.

УЖГОРОД, Підкарпатська Русь, 15. квітня. — Дня 30. березня пропала з каси краєвої команди жандармерії в Ужгороді готівка в сумі 103,607 чеських корон і 47 сотиків, яку вкрадено при помочі підроблених ключів. Підозріннє впало на слугу, що попереднього дня зник. Сей слуга подавав себе весь час за Українця з Галичини, і тому тепер мадярські й кацапські ґазети злорадісно затерли руки. Тимчасом показалось, що той слуга се Поляк, що ще в 1920 році втік з польської армії; перебував в Ужгороді все під плащиком Українця, а в сьому році навіть вкрутився на слугу до команди краєвої жандармерії. Є підозріннє, що злодій утік до Галичини, і там сміється в кулак, що викинув штуку собі на користь, а Українцям на неславу. Називається злодій Ян Бушко; родився 27. жовтня, 1895; приналежний до Кобильниці Руської, повіт Яворів; уміє по українськи і по німецьки. Опис особи: постава середня, налуватий, ясне волоссе і „бачки", маленький анґлійський вусик, подовгасте, угровате лице; короткий [illegible]

"SVOBODA" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:	ПЕРЕДПЛАТА:
[illegible] a copy	Поодиноке число три центи.
One year .... $ 7.00	На рік .... $ 7.00
Six months .... $ 3.75	На пів року .... $ 3.75
Three months .... $ 2.00	На три місяці .... $ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.	В Джерзи Сіті і заграницею.
One year $10.00	На рік $10.00
Six months .... $ 5.00	На пів року .... $ 5.00
Three months .... $ 2.75	На три місяці $2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СПІШАТЬСЯ З „АВТОНОМІЄЮ" ДЛЯ ГАЛИЧИНИ.

Сього місяця минає 5 літ, відколи Польща розбоєм напала на Галичину і обіцяла їй свою „автономію". Зараз по нападі на наш край обіцяв у маю, 1919, тодішній польський премієр Ігнаци Ян Падеревський у тодішньому польському соймі... „автономію" для Галичини.

З того часу польські політики безупинно обіцюють ту автономію для нападеного краю і все спішаться з нею.

Минулого тижня був в Лондоні провідник польської поступової ґрупи у варшавському соймі Туґут. Він розмовляв з послами з Партії Праці і на їх запити про справу Східної Галичини відповів, що Польща спішиться з наданнем автономії для Східної Галичини, але мусить передівсім вважати на домагання польського населення в тому краю.

Отже поспіх Польщі поспіхом, вона спішиться лише в утечі, але замітне для нас се, що навіть найрадикальнійший польський політик, якого вшехполяки звуть революціонером і большевиком, має на увазі у Східній Галичині не нарід, себто нарід український, але дідичів та урядничу касту, які хотяй чисельно представляють малий процент населення, але національно є Поляками і є орудєм для свого панования безпосереднього над народом того краю, а Польщі посереднього.

Навіть сей польський радикал хоче ПОЛЬСЬКОЇ ІМПЕРІЇ, себто ПОЛЬСЬКОЇ ВЕЛИКОДЕРЖАВИ, значить — ПОЛЬЩІ НА ЧУЖИХ ЗАБРАНИХ СИЛОЮ ЗЕМЛЯХ.

Задля сеї польської імперії він дбає про інтереси і владу польської шляхти й урядництва в нападеному краю, бо він добре знає, що тоді та шляхта і те урядництво при помочі баґнетів держати-муть сей край для польської великодержави.

Українському народови у Галичині посол Туґут також капнув би каплю автономії. Він згодився би, аби українські посли засідали разом з польськими в галицькому соймику. Він дав би Українцям школи з українською викладною мовою а польським патріотизмом і льояльностю. Позволив би писати і говорити Українцям по українськи, але в польському дусі і т. і. Одним словом, він Українцям оставив би свободу хвалити ляцькі кайдани в українській мові і викривлювати дітий українських також в мові українській. Загалом, він як і другі Поляки, позволив би Українцям стати польськими рабами добровільно, без примусу, „самоуправно", зберігаючи рідну мову.

Отсе — ПОЛЬСЬКА АВТОНОМІЯ для Українців.

Отсе, чого можуть Українці діждатись, коли би згодились на ПОЛЬСЬКУ ІМПЕРІЮ і в ній на польську автономію для себе.

Отсе — пропозиція народови перетворити його в РАБІВ другого народу.

Отсе ГРІБ для народу, який йому пропонує добровільно другий нарід, що вибрався сміло і без притомности будувати свою імперію.

Отсе СМЕРТЬ для народу, яку йому пропонують політичні злочинці і паршивці приняти по добровільному яко „автономію".

Ні! Геть з Польщею з українських земель! Геть з польською імперією!

Українці ніколи не пристануть на польську імперію. Боротьба України, яка тягнеться століття, є за визволенням українських земель зпід Польщі, за відбудовою УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ. А що поки є польська імперія, се можна осягнути тільки РОЗВАЛОМ ПОЛЬСЬКОЇ ІМПЕРІЇ, так українська боротьба концентруеться біля того розвалу і поти буде концентруватись, поки ся мета не буде осягнена.

Український нарід має більше даних бути державним народом ніж польський, тільки він мусить до сього преважного завдання красше приготовитись, аніж був в останніх рішаючих хвилях.

А перша річ — ніколи ані думки у себе не повинен допустити, аби Українець міг статись польським державником і рабом.

ОБРАЗ ПОЛЬЩІ.

Львівське Діло так пише про Польщу:

З Польщею, куди не глянь, самі вороги. На півночі — Литва, на заході — Німеччина, на півдні богато неполаднаних справ і ще більше протилежних Польщі намірів має Чехо-Словаччина; на величезному просторі сходу — радянські републики: Україна і Білорусь. Фронт величезний, неможливий до міцної обсади і вдержання. До того-ж внутрішні відносини взагалі напружені, а на східних областях крайно напружені, просто катастрофальні.

Се видять Українці, але не бачать сього Поляки. І може добре, що вони не бачать дійсного образу. Нехай задивляються в образ вифантазований польськими „політиками", а тимчасом сусіди дадуть собі раду з тим штучно зліпленим недородком.

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

ПЕРШИЙ ВИСТУП ЗАСТУПНИКІВ П. РУСИ В ПРАЗІ.

Нововибрані посли заявилися в праському парляменті й по зложенні посольської присяги взяли участь в нарадах парляменту. Дня 9. квітня висказали всі своє „кредо". Подаю зміст їх промов по донесенні офіціяльної Чеської Телеґрафічної Кореспонденції:

Комуністичн[illegible] посол Д[illegible] ті думає, що [illegible] виборів на Підкарпатській Руси є ліквідацією дотеперішньої системи правління на П. Руси й каже: Підписанням Сен-жерменського договору прийняли ви в відношенні до нашої країни зовсім ясні зобовязання, але замісць основного закона, що його ви самі постановили, дали ви нам якусь підмінку (суроґат) в формі ґенерального статута для Подк. Руси, котрий є одиноким правним джерелом нашої країни. Замісць автономії дістали ми абсолютизм, замісць сойму військову диктатуру. Вибори висказали вирок і над теперішнім ґубернатором котрий мусить із них витягнути консеквенції. Основним питанням на П. Р. є справа землі, але її рішається тільки методами кольонізаційними. Давнійше гарно цвитучий промисл паде через замкнення границь і робітництво попадає в чим раз більшу нужду. Промовець питає владу, чи вона думає застановити дотеперішній спосіб правління на П. Р. чи думає дати населенню пасовиська, ліси й землю, безробітним працю, а країні автономію. Коли не буде скорої помочи, возьме голодуючий і безправний народ свою долю у власні руки і освободиться революційними засобами.

Мадярський посол Корлат жадає також скликання сойму, але заявляєся за чеською державою. Жадає одкликання ґубернатора й віцеґубернатора, а назначення таких людей, котрі мали би довіря всіх партій.

Інж. Яромір Нечас (соц. дем.) приходить до слова серед великого крику словацьких людовців, що кричать: Чого Чех пхається в руські справи? Серед крику людовців виголошує промовець жадання руської соц.-дем. партії. Жадає вузкої злуки П. Руси з Чехословацькою републикою і автономії для П. Руси. Автономний сойм і загалом автономія не сміють бути китайським муром, що відгороджує П. Русь від решти републики. Нужду на П. Руси завинив виключно мадярський режім. (Голосні протести на лавах людовців і комуністів). Населенню треба приспішеного переведення земельної реформи, житєвою справою є упромисловлення цілої країни. В справі культурній жадає зліквідування найбільшої ганьби попередного режіму — неписьменности. Виказує числами, як по мачошиному старалася мадярська влада для тут. населення й вичисляє поступи, які зроблено за теперішньої влади. Підносить заслуги чеського урядництва на П. Руси. Займаючися питанням, чи мається робити політика великоруска, українська чи підкарпатськоруська, заявляється проти перенешення східословацьких спорів (о границї на П. Русь). (Оплески в правительственних партій).

Чеський народний соціяліст Др. Ґаґатко (говорив по московськи — А. Д.) каже, що руське населення має довіря до чеської влади, що вона сповнить його справедливі домагання... Карпаторусскій народ вважає себе частиною одного русского народа, зберігає місцевий говор і свою місцеву культуру. Карпаторусскій народ не може зречися мови Пушкіна, Гоголя, Тургенева, Достоєвського. Жадає одлучення церкви від держави, перевести її має руський сойм. Але що справа некуча [illegible] не терпить проволоки, жадає рішення її праським парляментом.

Посол Куртяк (автономний земледільський союз) говорив по руськи А. Д.) про розчарування подкарпатського населення, котре пять літ дарма чекало від републики сповнення своїх домагань. В справі мови заявляється проти русифікації і проти українізації, жадає, [illegible] до шкіл була заве[illegible] величезна більшість населення ... (Берненьский дневник „Лідове Новіни" подають, що він найкращий промовець із нових послів — алі сів між мадярів.)

Посол аґрарної партії Щирецький з початку сесії не появився, бо тимчасом зрікся мандату, а на його місце ввійшов ославлений Др. Камінський, що в парляменті появивсь аж пізніще.

Всі три посли з правительственних партій — то є інж. Нечас, Др. Ґаґатко і Др. Камінський основали клюб правительственних послів, якому президент міністрів Швегла обіцяв, що буде сповняти на Підк. Руси те, чого зажадає згідно клюб.

Сьято Шевченка в Ужгороді. Інсценізація „Гайдамаків"

Комітет місцевих товариств і орґанізацій улаштував дня 12. квітня квітня свято Шевченка. Свято зачалося відспіванням „Заповіту". Співав величезний хор із злучених хорів „Руського Національного", хору учительської семинарії і „Руського театру Просвіти". По промові директора Павла Яцка про значіння Шевченка для українського народу й для Підкарп. Руси. виставив „Руський театр Просвіти" „Гайдамаків" в такій інсценізації, яка тепер переходить всі сцени на Великій Україні та скрізь викликає бурі бурхливого захоплення. Інсценізацію по взору славного українського галицького артиста Леся Курбаса режісував директор Загаров. Вже ту слід замітити, що навіть для чужої публики, котра мусіла одночасно з трудностями мови боротися і з трудностями зрозуміти сутоукраїнську історичну фабулу прийняла постановку цю з найбільшим признанням. Не кажу вже про наших земляків, що ще „Гайдамаків" не бачили.

Дозволю собі написати дещо більше про цю постановку, бо — як сказано вона тепер дуже популярна на Україні, а в нас по цім боці „рижського кордону" мабуть лиш Ужгород може собі таке щось зафундувати.

...Підноситься завіса. Сцена в сукнах, без жадних декорацій на задній сцені підвищення, що праворуч й ліворуч сходами підноситься дещо в гору.

На сцені пять жіночих постатей. Всі в білих сорочках, чорних джергах (спідницях), в чорних постолах із чорними обмотками. Одинокі прикраси зелений поясок у всіх, зелена стрічка на заплетенім у косу волоссі і рядок намиста... Це хор — на зразок грецького хору, що віддає всі рефлекції поета підчас дії, що йде на сцені в глибині. Поодинокі члени хору, то цілий хор деклямують то глибоким понурим голосом, то ясним високим в міру того, які враження хоче викликати поет. Відчеканили слово за словом „Інтродукцію" до „Гайдамаків'. Раптом все світло гасне, а за хвилину новий образ: На сцені ріжнородна юрба: Запорожці, козаки, селяне. Чути страшні, жахливі стони на сцені й поза сценою. Входить юрба селян, гнучися під тягарами, підганяють польські гайдуки нагаями. За ними входить величньо на сцену високо жінка в багряній киреї, з короною на голові, в окруженні польських гайдуків і війська. На кивнення пальцем цеї Польщі падуть під її ноги — кинені руками гайдуків козаки, селяне, жінки, дівчата, діти. І тут жахливий стогін... Знов світло згасло. „Хор творить задню стіну". Перед нею вибігає жид і жене Ярему до роботи, потім танцює з жінкою і дочкою. Враз стукіт і зламавши двері вбігають конфедерати, бють жида, танцюють... Знов темно.

„У гаю, гаю..." співає Ярема. Виходе Оксана... Хор випроваждає словами Шевченка: „Може ще раз на цім світі зустрінуться"... З другої сторони сцени паде світло ще з вікон титаря. Хор дивиться туди і з жахом відскакує: „Бодай не дивитись"? Стають рядом на самім переді сцени, закривши очі рукавами, а тимчасом конфедерати мордують титаря. Вбіга Оксана й паде зомліла. Трупа титаря і Оксану виносять конфедерати. Хор на переді піднявши руки в гору глибоким голосом кричить в небо: „Деж ти Яремо? Деж ти? Подивись".

II. дія. На сцені знов ріжний народ. На боці старшина. В гурті співає кобзар. Іде по Шевченкови розмова. Нагло голос дзвона.

Хор на переді в строях дівчат.

Знов новий образ: На горі стоїть із хрестом благочинний: „Молітесь, братія, молітесь".— За хвилину „Берітъ ножі. Освятили". „Освятили, освятили гине шляхта, гине" покотилося зі сцени луною чим раз дальше аж десь далеко завмерло... Тимчасом іде Ярема шукати долі за свяченим...

З боків луни пожарів. Хор на... Горить Корсунь горить Канів"... На сцену входять Гайдамаки. Між їми Ґонта й Залізняк. Приймають Ярему в реєстрі записують Галадою. Тай потягли дальше карати Ляхів...

III. дія. Хор: „Скрізь по селах шибениці, навішано трупу... „Гайдамаки готуються до бенкету в Лисянці. Пе Ґонта й Залізняк. Ожидають Лейбу, що пішов послом до замкнених Ляхів... В козацькій киреї, в козацькій шапці крадеться жид. Під загрозою ножа Яреми признається, що Оксана в лисянським замку. Посилає Ярема жида визволити її, а сам забавляє Ґонту. Та той наказує приступ на замок і Галайда кидається сам наперед.

Знов зміна: Оксана з монахинею. Хор випроважає її словами: „Не журися, сподівайся та богу молися. А мені тепер на Умань треба подивиться".

Наступ на Умань. З гучним военним криком перевалюються через сцену гайдамацькі війська, заохочувані Ґонтою й Залізняком... Хор одним голосом рецитує: „Як та хмара Гайдамаки Умань обступили..." і т. д.

Ведуть ксьондза і двох малих хлопців. „Ґонто — оцеж твої діти заріж і їх". Скликують громаду й Ґонта при всіх вбиває дітей... Потім нишком під гук гайдамацького бенкету поховав синів...

Хор кінчає II. дію: „Погуляли Гайдамаки добре погуляли" ... а вкінці:

„Тільки часом у вечері понад Дніпром гаєм
Ідуть старі Гайдамаки, ідучи співають:
А в нашого Галайди хата на помості..."

Рецитують рівно тихенько, як шелестить тирса та як тирса під подувом вітру клониться хор рівномірно то в один бік то в другий... Завіса паде.

Як сказано — враження зробила вистава величезне. Можна собі уявити, яке ґрандіозне враження могла би викликати така постановка при великій сцені, з кращою технічною обстановкою, при великім числі учасників в маєових сценах і при кращій ґардеробі. Всетаки вся публика признала, що ця вистава ще один доказ величезного поступу театру. Жалко лиш, що управа театру не запаслася композиціями до „Гайдамаків" і ужгородська публика стратила нагоду почути такі знамениті річи як „Гетьмани-Гетьмани" дальше „Ой Дніпре, мій Дніпре..." й інші. Спів[illegible] кобзаря вийшов слабо[illegible].

А. Д.

З ОБЄДНАННЯ.

(КОМУНІКАТ Ч. 5).

Чергове місячне засідання Обєднання відбулося дня 30. квітня б. р.

1) При обговоренню політичного положення українського народа під ляцькою займанщиною піднесено з одушевленнем започаткований проф. Михайлом Галущинським активний виступ нашого учительства в обороні прав рідної мови.

Віримо, що за тим протестом піде загал нашого учительства, а акція та знайде повне попертя з боку всіх кол нашого громадянства. Маємо надію, що з моментом активної боротьби в напрямі оборони наших прав в школі, начнеться рівнож активна боротьба і на інших ділянках нашого національного життя.

Вважаємо, що така акція важкий і болючий крок, але одинокий, який під теперішну хвилю може виратувати наш нарід від цілковитої руїни і привернути йому державну самостійність.

Будучи свідомим того, що всякі активні виступи будуть Ляхами безпощадно карані, а поодинокі громадяни позбавлені за це хліба та кинені в тюрму, заявляємо, що жертви активного виступу проти Ляхів знайдуть серед американських Українців не тільки вспівчуття, але і як найщирійшу матеріяльну допомогу.

2) Президія Західно-Українського Товариства Ліґи Націй переслала до Обєднання письмо з просьбою о матеріяльну допомогу:

а) для уможливлення продовжування пропаґанди в нашій справі перед Униєю Товариств Ліґи Націй, Ліґою Націй і іншими міжнародними чинниками.

б) для висилки двох делеґатів на загальні збори Унії, які відбудуться в Ліоні в часі від 27. червня до 3. липня, я на яких буде радити рівнож Комісія для національних меншостий і де будуть розглянені меморіяли і протести в справі ляцьких надужить над Українцями на зах.-укр. землях.

в) для видання на чужих мовах надісланих з краю і готових тже до друку найновійших матеріялів відносно мучеництва українського народу під Польщею.

Рішено звернути увагу нашого загалу, що ми не повинні забувати і на справу пропаґанди, а навпаки старатися виводити перед світом раз-у-раз всі насильства Ляхів та добивати Польщу ще і сею дорогою. В тім случаю можна це зробити навіть без великих коштів, бо Зах.-Укр. Тов. Ліґи Націй просить нас о незначну допомогу. Товариство переслало рівнож виготовлені вже на французській мові матеріяли, які хоче видати друком.

Тих, що доцінюють вагу тої справи просимо прийти з помочию, бо каса Обєднання не має на разі таких фондів, які моглаби вжити для цеї цїли.

3) В справі скликання Всеукраїнського Конґресу в Европі взято під дискусію голоси тутешної преси, при чім сконстатовано брак згідної думки в тій справі.

Рішено: а) просити наше громадянство обговорювати справу Конґресу на сторінках своєї преси; б) Екзекутиви всіх наших Головних Організацій забрати обовязково голос в тій справі, а свої рішення подати до загального відома; в) Поробити відповідні кроки, щоби почути голос краю що до Конґресу.

4) В звязку з Січовим Зїздом рішено вислати на Зїзд делеґатів з рамени Обєднання, якими будуть: Семен Ядловський з Джерзи Сити і др. Мирослав Сіменович з Шикаґо.

5) Академик А. Кримський, секретар Всеукраїнської Академії Наук в Києві, пересилаючи Обєднанню від Академії привіт та подяку за грошеву допомогу повідомляє нас, що в другій половині 1923 р. одержав він з Ню Йорку три рази по 60 дол. а раз 100 дол. банковими чеками, на яких не було подано прізвища тих осіб, які ті гроші надавали.

Всі одержані доляри обернула Академія на закупівлю паперу для своїх наукових видань, яких в послідній часі вийшла спора низка. Всім відомим і невідомим прихильникам Академії пересилає наш славний учений академик А. Кримський щиру подяку.

6) Др. Іван Куровець, лікар у Львові подає до Обєднання, що з кінцем грудня 1923 р. одержав з Америки через банк в Данціґу 30. дол. без означення від кого і на що призначені ті гроші.

Інтересовані в тім, зволять відозватися.

7) З загального приходу за місяць квітень в квоті $1668.03 рішено вислати до краю 1000.00 і розділити їх після волі і призначення жертводавців як слідує: політичні вязні 300, Рідна Школа 200, Боевий Фонд 100, Інваліди 100, Голодуюча еміґрація 50, Зах.-Укр. Тов. Ліґи Націй 50, Укр. Шпиталь у Львові 50, Сироти 50, Скитаючимся стрілцям 50.

ЗА ОБЄДНАННЄ УКР. ОРҐАНІЗАЦІЙ:

о. Володимир Сполітакевич, предс. **Дмитро Штоґрин**, секр.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

МІННЕАПОЛИС, МІНН. Тов. Запорожська Січ, від. 385 повідомляє, що чвертьрічний мітинґ відбудеться о 7. годині вечером в вівторок, 13. мая в церковній гали під ч. 312 6-та улиця Норт Іст. На порядку нарад справозданне касове з приходів і розходів за минувший пів рік а контрольна комісія має переглянути чи всьо в порядку. Проситься всіх членів явитись на сей мітинґ. Неявившийся член заплатить кару після статута. — О. Шабатура, предс.; Н. Бойко, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 234 повідомляє своїх членів, що мітинґ відбудеться в пятницю, 9. мая, точно о годині 7.30 вечер. Проситься всіх членів прибути позаяк є богато справ до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 1 дол. — С. Федірко, предс.; Ю. Гвіздь, секр.

ЗВІТ ФІНАСОВИЙ Т-ВА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ,

з підмоги українським студентам в Европі за м. марець і квітень 1924.

Поміч від опікунів:

Українська Громада, Мінеаполис, Мін.	117, 275, 326, 37А, 72А	50.00
Ілько і Василь Клеман і М. Хомик, Алентави, Па.	355, 2-ох Лв.	20.00
Анна Зборівська, Орейндж, Конн.	14А, 20А	10.00
Комітет Поміч, Вудгейвен, Н. Й.	1А	2.50
Тов. Зоря, Ню Йорк, Н. Й.	49	10.00
Тов. Вільні Козаки м. Львова, Ню Йорк, Н. Й.	348	5.00
Українська Парохія в Байон, Н. Дж.	35А, 82А	10.00
Укр. Амер. Горожанський Клюб, Аллентавн, Па.	277	10.00
Комітет пятьох, Золочів—Ню Йорк, Н. Й.	91А	5.00
Тов. Запорожська Січ, від. 117 У. Н. С., Ню Йорк, Н. Й.	85А, 86А	10.00
Укр. Тов. Січ, від. 182 У. Н. С., Кліфтон, Н. Дж.	19А, 46А	10.00
о. Олекса Пристай, Карнеґі, Па.	259, 74А, 75А	20.00
Бр. св. Петра і Павла, Карнеґі, Па.	357	10.00
Тов. Сокіл, Клівленд, Огайо	307	10.00
Тов. Вільні Козаки, Рочестер, Н. Й.	17А, 34А	15.00
Яків Миськів, Санвейт, Н. Й.	267	10.00
Василь Волошин, Ленсінґ, Мин.	53А	2.00
Бр. св. Арх. Михаїла, Стамфорд, Конн.	15А	7.50
Бр. Св. Николая, від. 18 У. Н. С., Нортгемптон, Па.	91А, 92А	60.00
Іван Онуферко, Пітсбурґ, Па.	87А, 88А	10.00
А. Б., Ню Гейвен, Конн.	327, 310, 55А	15.00

Вислано до Ккр. Кр. Студентської Ради у Львові	182.00
Вислано до Т-ва Прихильників Освіти у Відни	95.00
Вислано до Т-ва Українських Студентів в Данціґу	10.00
Вислано до Т-ва Спілки Укр. Студентів в Берліні	20.00
Разом	307.00
На весілю тов. В. Пісика, Річмонд Гіл, Л. Й. зібрано на Українські Високі Школи у Львові	14.02
Вислано з Фонду Укр. Університету до Укр. Кр. Ст. Ради у Львові	14.00
Вислано з Фонду Опікунів до Европи	307.00
Разом на Акцію Допомоги Укр. Студентству в Европі вислано в місяці марті і квітні	321.00

ЗА Т-ВО „УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ" ІНК., В НЮ ЙОРКУ:

Григорій Герман, голова; **Дмитро Сірецький**, секретар фін.; **Омелян Коцко**, ст. спр., **Ев. Лаховина** секр., **О. Кирчівна**, кас.

П О К Л И К !

Подаючи наш звіт фінансовий, не можемо оминути нагоди, щоби не віднестися знова до наших земляків та пригадати за борбу життеву нашого студентства в Европі й за українські Високі Школи у Львові.

Здається нам, що українсько-польська війна скінчилась. Однак хто слідить за подіями у старім краю, то побачить, що й тепер вона у найбільшім, завзятім розгарі. Ляшня ріжними варварськими способами штурмує тепер наші найцінніші твердині, — а це наші, потом й кровю нашого народу удержувані, Українські Високі Школи у Львові.

Злишним є розписуватись, як великої ваги є наші власні Високі Школи. З них то вийдуть наші рідні ковалі, провідники, які поведуть наш нарід до остаточної побіди. Не нам їх критикувати, не нам ними кермувати, — але нашим народним довгом є їм помочи у боротьбі за кращу будучність нашого народу. Тисячі нас тут в Америці й Канаді, де живем при користніших життевих обставинах. І кожному з нас є легко пожертвувати пару долярів на підмогу в боротьбі наших братів за їхні й наші стремління. Тож не жаліймо гроша, коли вони не жаліють ні крови ні життя. Покажім ділом, чином, що наш патріотизм, протести й крики суть щирі, а це докажемо жертвами на народні ціли.

Всякі жертви просимо слати:

UKRAINIAN YOUNG MEN & WOMEN'S ASS'N, Inc.

30 East Seventh Street, New York, N. Y.

Т-ВО УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ, Inc.

ЯК СКОРО МОЖНА ЧИТАТИ?

При читанню, яке нам здається таким чимсь звичайним, виконуємо богато духової і фізичної праці. Наука щойно останніми часами почала займатися цим явищем. Передівсім мусить впасти в око незвичайна скорість із якою вправний читач перебігає стрічки. На мінуту можна легко перечитати 500 а навіть 800 слів або 60 рядків середньої довжини. При цьому на одну букву у дуже вправного читача припадає лише дуже малесенька хвилиночка 0.02 секунди. Самособою така маленька хвилиночка не вистарчає, щоби пізнати докладно вигляд букви. Ходить тут радше про відгадування по деяких прикметах. Та щоби перебігати так стрічку за стрічкою, треба мати незвичайний сильний, здоровий зір. Коли читаємо, звичайно, на віддаль одної третої метра, то мусимо мати таку силу зору, щоби могли тесаме письмо читати і з віддалі одного метра. Із сили нашого зору не повинні ми уживати більше як одну трету, щоби занадто не змучитися при скорому читанню. Напрямна нашого зору при скорому читанню порушається не рівномірно скоро за стрічкою, лише очі ворушаться поривисто, з малими перервами відпочинку. При цьому час відпочинку є більший як рухи ока. І то тим більший відпочинок, чим помалійше читаємо. Рухи очей, які можна порівнати з рухом секундової вказівки у годиннику, відбуваються дуже скоро. Один рух ока не тріває навіть 1|50 секунди. Коли читаємо зі зворушенням, тоді ворушимо головою, а перебігаємо стрічки не лише очами, але й цілою головою. Але звичайно чоловік захоплений читанням виглядає зовсім спокійно. Та це лише позірно, бо очний апарат, очні мязи працюють сильно. Професор Лякер так зображує цей процес: Око кидається на початкову букву слідуючих слів і так перебігає очима стрічку за стрічкою, аж до кінця. І не лише поодинокі букви слів схоплює око, але навіть більше слів, ба навіть цілі (коротші) речення в одну мить, як цілість. Обчисляли, що за час 1|100 секунди око схоплює рівночасно кілька слів, а навіть за 1|500 частинку секунди може перечитати правильно слово зложене з сімох букв.

НАЙШЛИ ЖІНОЧИЙ КІСТЯК У КУФРІ.

Мулярі поправляли дім у Марсилії при Рі д' Обонь і при цьому найшли в куфрі, вмурованому в стіні спальні кістяк жінки. В кімнаті цій мешкав Еспанець Люї Тарран, якому тепер 65 літ. Переслуханий на поліції Тарран, заявив, що то кістяк його жінки, з котрою жив повних двацятьпять літ. Дальше признався, що посварився з жінкою в поїзді 1919 р. а стративши власть над собою застрілив жінку револьвером, а потім іще задусив. Потім трупа сховав до куфра, забив його цьвяхами а потім вмурував у стіну.

ВСЯЧИНА

Німецький ґен. фон Даймлінґ описує на шпальтах „Фосової Ґазети" страхіття майбутньої війни. Він особливо підкреслює ту небезпеку, що виникає з розвою техніки, зокрема техніки отруйних ґазів. Нині істнують такі ґази, які можуть накоїти в сто раз більше лиха, ніж ті, що вживались за світової війни. На доказ справедливости своїх слів ґен. фон Даймлінґ посилається на статтю доцентки бернського університету Ґертруди Вокер, де говориться таке:

„В Америці винайдено ґаз левизит (либонь комбінація фосфору й ціянової кислоти), проти якого не можуть захистити ніякі маски. Досить 12 великих бомб, наповнених цим ґазом, щоб у найкоротшім часі знищити всякі ознаки життя в такім місті, як Шікаґо чи Берлін. Навіть у льохах не можна вратуватись, бо це ґаз важкий, він стелеться по землі й проходить у землю. Він знищує всяку рослинність і отруює воду".

Ґен. фон Даймлінґ уже сумно дивиться на нинішне становище Европи. Він гадає, що коли негайно не пощастить усунути небезпеки, то матимемо другу світову війну, яка закінчиться загибіллю культури. Вихід він бачить у загальнім зменшенню узброєнь. При цім він посилається ще на одне чуже жерело: на лист анґлійського ґенерала Гамільтона до німецького ґенерала фон Шайнаха. У своїм листі ґен. Гамільтон пише:

„У майбутній війні літаки кружлятимуть над містами, як шуліки. Цивільні люде не мають найменшого поняття про руйнуючу силу сучасних бомб. Тому я, бувши знавцем війни, висловлююсь за необхідність миру й встановлення згоди поміж народами. Як що ми не будемо на сторожі, то цілу Европу разом з Анґлією спіткає таке лихо, яке буде в сто раз гірше від японського землетрусу.

Найчеснійші люде.

Редакція паризського „Ве-чора" хотіла довідатись, серед якого фаху є найбільше чесних людей. Для цього вона розіслала до ста осіб з ріжних професій листи такого змісту: „У відповідь на вашого листа я вам висилаю 5 франків, які я вам винен". У кождий лист справді було положено по 5 франків почтовими марками, але на коперті було подано адресу пересилача, щоб кождий міг одіслати гроші назад, коли буде чесний.

Наслідком було те, що найчеснійшими людьми показали себе посли до парляменту й письменники, бо з пятьох осіб цього фаху четверо відіслали марки назад. Із пятьох лікарів і сажотрусів марки відіслали назад тільки троє. Із пятьох священиків, студентів, дипльоматів, міністрів і комунальних урядників повернуло марки лише по двоє. Серед адвокатів, фабрикантів, кравців, голярів і пекарів знайшлося ще менше чесних людей, бо з них звернуло марки лише по одному. Ще гірше стоїть справа з різниками, крамарями й шинкарями, бо з них марок ніхто не прислав назад.

Інтервю з Верленом.

Один французький журнал розіслав у 1893 р. листи з запитаннями до деяких великих людей, у тім числі й до славного поета Поля Верлена. Його відповіді, невідомо з якої причини, не були тоді надруковані. Аж тепер журнал їх видрукував:

Головна риса моеї вдачі? — Уперта крихкотілість.

Риса, яку я найбільше ціню в мущині? — Скромність.

Риса, яку я найбільше ціню в жінці? — Те саме.

Моя головна чеснота? — Не маю жадної.

Моя головна хиба — Маю всі.

Мое найбільш улюблене заняттє? — Не робити нічого.

Що було-б для мене найбільшим нещастем? — Працювати.

Яку барву я найбільше люблю? — Всі.

Яку квітку? — Всі.

Яке звірятко? — Всіх.

Якого птаха? — Всіх.

Мій улюблений письменник? — Я.

Мій улюблений поет? — Я.

Імя, яке я найбільше люблю? — Мое.

Хиби, яким я найбільше потураю — Мої власні.

Мое гасло? — Підіть під три чорти!

Найдовший роман.

Одному японському письменникови пощастило написати найдовший роман у світі Велитенський твір почав писатись у 1852 р., а нині вийшла остання його частина. Роман має 106 томів, у кождім томі є по 1000 сторінок, на кождій сторінці по 30 рядків, кождий рядок має пересічно по 10 слів. Це загалом виносить 318 міліонів слів. Велитенський роман важить 60 кільоґрамів.

ДЕЩО ПРО БУРШТИН (ЕЛЄКТРОН)

Бог сонця Геліос кермує щодня соняшний віз із сходу на захід по небозводі. Його син Фаетон просить батька лише раз позволити йому кермувати соняшним возом; бо він хоче показати, що він син божий. Та син не в силі вдержати огнистих коней, вони вискакують поза приписаний шлях. Палаючий соняшний віз запалює небо й землю. Батько богів Зевес убиває Фаетона громом і кидає його до ріки Ерíданоса. Його сестри Геліяди перемінюються в тополі. Стоять над берегом ріки, оплакують улюбленого брата, а їх сльози застигають, перемінюються у бурштин, або по грецьки електрон. Так уявляє собі гарна старинна леґенда повстання бурштину. Вже з неї добачуємо, як старинні цінили бурштин. З Геродота довідуємося, де старинні уявляли собі ріку Ерідонос. У нього сказано (III, 115.):

„Про найдальші північні точки Европи не можу подати ніщо певного. Бо я не можу вірити, що є ріка, яку варвари називають Ерідонос, а впадає у Північне море, а відтам, кажуть, походить бурштин. Також само мало що знаю про Каситерітські острови, відкіля приходить до нас цина. Бо перше, Еріданос, як уже саме йменя вказує, є ґеленське а не чуже слово. Утворив його якийсь поет. По друге, хоч як я старався, не міг довідатися від якогось очевидця ніщо про прикмети цього моря, що геть там за Европою. Як воно не було би, цина і бурштин приходять до нас із найдальшої півночі".

Отсі сумніви Геродота свідчать добре про основність його праць.

Бурштин це пів-благородний мінерал, продукт первісної червоної сосни, що росла дуже численно, цілими лісами на берегах Північного і Балтійського моря. Росли там тоді також кипариси, аравкарії, камфорові і лаврові дерева. Це вказує, що тоді було там тепле підсоння. Бурштинова сосна тодішних часів видавала зі себе більше смоли як теперішні чатинні ліси. Менше більше так, як це можна сьогодня бачити на деяких деревах горячих країв. В смолу попадали ріжні малі звірятка, комахи, частинки ріжних ростин і так знаменито законсервувалися. З цих знахідок бурштину могли природники краще пізнати часть звіринного і ростинного світа бурштинових лісів тої доби. Найбільше знаходять бурштин у піскових покладах східної Прусії у т. зв. „синій землі". Бурштин є там 10—30 метрів під поверхнею моря. обувають його копальняним способом. Один кубічний метер синьог землі містить три а навіть більше кґ. бурштину. Можна собі уявити які то скарби криються у цьому морі. Така верства груба 2—7 метрів а тягнеться величезними просторами. В давних часах не вміли добувати бурштину. Лише припадково знаходили кусні бурштину. Згадана верства бурштину є іменно там, де море доволі глибоке, а недалеко від берега. Коли море бурхливе, то вітри крушать піскові береги і викидають із води бурштин і морську траву. Від часу померельських герцоґів (ще заки цей край здобули німецькі хрестоносці), був бурштин державним моноплем. А як там цього бурштину богато мусить бути, можна пізнати хоч би з цього, що в околиці Пальмнікен і Ноденс (біля Кенігсберґа) після бурхливої осінної ночі 1862-го р., назбирали не менше як 4.000 фунтів бурштину.

Відколиж бурштин відграє свою важну ролю? На літа це не легко означити. Від найдавніщих часів. Вже в камінній добі, коли чоловік стояв на найнизшій ступені культури, занимався мисливством, коли ще й не мав поняття про які небудь металі; навіть не знав іще виробляти глиняного начиння, — у знахідках із цих прастарих часів подибуємо попри знадоби для витворювання огню і виробами з костей, попри прикраси з звірячих зубів і мушлів (черепах) також бурштин. Знахідки ці з 20 або 40 тисяч літ перед нашим численням.

Пізніще населення Европи почало управляти рілю і плекати худобу, коли виробляли глиняне начиння і носили тканe одіння — уживали теж більше бурштину для прикрас.

В тих часах бурштин не був іще артикулом торговлі у властивому того слова значінню. Сталося воно щойно тоді, коли з полудневих країв почали доставляти на північ мідь і бронзу. Було то в III-ому тисячелітті перед Христом. Північні народи зрозуміли, що бронза і мідь є корисний матеріял для виробу зброї і прикрас. Одначе в їх батьківщині не було цього сирівця. Тому вимінювали бурштин за ці металі у південних народів. Майже дві тисячі літ тривала ця вимінна торговля бурштином. І тому гарно розвинулася тодішня т. зв. „бронзова культура", бо бурштин був вигідний вимінний артикул. Вимінювано бурштин навіть за золото і за ріжні південні продукти.

Попит на бурштин був великий також тому, бо по старинному звичаю гробниці, домовини богатих людей прикрашувано бурштином. Великі розкопки бурштину віднайшов археольоґ Шліман у богатих у золото гробах Мікене. Походять вони з перед 2 тисяч літ до Христа. Приписували їх Аґамемнонови.

Ріка Еріданос це нинішня Ельба. А міт про Фаетона можна пояснити палючою силою соняшного проміння. І сонце потребує лише трохи збочити зі свого шляху, щоби кидати палюче проміння на землю богату в бурштин. Від слова електрон пійшла і назва електрика, бо бурштин (як звісно) коли його поширити ділає електрично.

ФАРМИ!

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

Фарма 160 акрів, 70 під плуг, решта грубий ліс і пасовиско, сад, річка, дім на 14 кімнат, нова велика барна, 4 курники, возівня, 14 коров ,1 бик, 3 коні, 300 курий, 7 безрог, вся нова машинерія, близько великого міста. Ціна $6500, готівкою $2000.

Фарма в Ню Джерзи, 90 акрів, 12 акрів ліса, сад, річка, мурований дім на 16 кімнат, огрівання і ванна в домі, 6 инших будинків, 9 коров, бик, 2 ялівки, 2 коні, 250 курий. Ціна $7000, готівкою $1800. F. FILANOWSKY, 103½ St. Marks Pl., 8th Street, New York City.

ЗАКЛАДАЄТЬСЯ УКРАЇНСЬКА КОЛЬОНІЯ В НЮ БРОНСВІК, Н. ДЖ.

в дуже гарній околици, близько 78 великих фабрик, стріт-кара, штори, школа і т. д.

Компанія будує доми 4-5-6 румові на ордер.

Тепер найвідповіднійша пора вибрати собі найліпші льоти під будову, тому не відкладайте, лише приходіть або пишіть до:

ПЕТРО ГРИГОРАК, Room 230, 9 Beekman St., New York, N. Y.

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.

Продаєся фарма 100 акрів, 10 акрів орної землі, 25 сіна, решта великий ліс і пасовиско, повий дім на 8 кімнат, стайня, курник, 5 коров, 2 коні, кури, 2 машини до різання дров, вся фармерська машинерія, 2 і пів милі до міста. Ціна $4800, готівкою $1500.

Фарма 316 акрів, 150 акрів орної землі, решта добрий ліс і пасовиско, добрий дім на 11 кімнат, 8 коров, 2 коні, 100 курий, 2 і пів милі до міста. Ціна $7.500, готівкою $3000. Голоситися до: 04-08

WILL SHOLGYN, Box 157, Norwich, Conn.

СПРОДАМ ФАРМУ 46 акрів доброї землі в добрій околиці, межи 45 українськими фармерами, на добрій дорозі, 10 мінут ходу до міста, сировні і школи. На фармі ліс, сад, худоба, упряж, вози, знаряди, словом все господарство. Спродаю тано бо маю другий інтерес. Ціна $2900, готівкою $1300. Голоситися до властителя:

WASYL HUBAL, Lee Center, N. Y., Oneida Co. 08-10

ФАРМА НА ПРОДАЖ

З причини слабого здоровля, продам фарму 217 акрів, 150 акрів орного поля, решта грубий ліс і пасовиско, будинки першої кляси, дім мурований на 12 кімнат і форнес до огрівання, велика стайня, возівня і другі будинки, всі тульца фармерські, 4 коні, 23 штук рогатої худоби, кури, індики, 2 свині, добрі тульца до цукру. Продам всю разом за $6.500, вплати тільки $2.000, решта на легкі сплати. Пів милі до школи і штору, межи Українцями. Голоситися до: 07-08

M. TKACZOW, Hartwick, N. Y.

ПОДОРОЖУЮЧИ між УКРАЇНОЮ і НЮ ЙОРКОМ через ДАНЦІГ або ГАМБУРГ на славних „О" кораблях ROYAL MAIL

Знаменита обслуга і кораблі дуже часто курсують.

ROYAL MAIL STEAM PACKET CO. 26 Broadway, New York City

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН

по нервових, молочних, нирок, печінки, міхура і шкірних недуг, висипання нервів, ревматизм, остеі нервової і хронічні недуги. Порада даром.

Dr. ZINS 110 E. 16 ST., NEW YORK

Межи 4th Ave. а Irving Place. Години від 9. рано до 8. вечер. В неділі від 9. рано до 4. попол.

ДР. АНДРЕЙ БОРАК ХИРОПРАКТОР

810 EAST 17th St., NEW YORK, N. Y.

Понеділок, середа, пятниця від 10 рано до 8. вечер.

Вівторок, четвер, субота від 2 до 8. Неділя від 10. до 1.

Пишіть по оказове число „Хиропрактик".

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО

Премієр Макдоналд видав осторогу до Совітських делегатів супроти ширення большевицької пропаганди в Англії підчас теперішних переговорів? Чи Ви знаєте, що цигаретки Гельмар дають Вам знати, другі цигаретки лишень скількість?

ВІДРОДЖЕННЯ

роман Льва Толстого, переклав Вас. Сімович, з портретом автора і з передмовою перекладчика. Друге, виправлене, з текстовою реставрацією Б. Бодмарського друкарське видання. Три частини в двох томах.

Брош. $2.25, в пол. $2.75.

Замовлення посилайте до:

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ТАЙНИ ВОСКРЕСНОГО ОСТРОВА

—o—

Наша земля скриває в собі стільки тайн минувшини, що ще буде доволі відкрить і несподіванок для соток ґенерацій.

Коли прим. поглянути на Спокійний Океан з цими безчисленними островами й острівцями, мимоволі мусимо спитатися, чи ці острівці все були пусті і незаселені, як сьогодня? До недавна думали, що дійсно так, та як доказують нові досліди проф. Дж. М. Бравна, етнольоґіста нюзеляндського університету, є чимало теорій про великанський пропавший Континент по середині Пацифіка. Проф. Бравн основує свої сміливі твердження на дослідах у Істерн Айленді, самітному острові Пацифіка, що є віддалений від Вальпарайза 2.400 миль. По його теорії у Пацифіку була велика суша (континент), котра зникла з поверхні наслідком страшної потопи або землетруса. Догадуються, що так пропав і леґендарний Атлянтіс.

Про таємничу прастару культуру цього континента, з котрого сьогодня остав лише Істерн Айленд, говорять дивні памятники, які найдено на ньому. То великі, незграбні погруддя, витисані з каменя, поставлені на величезні камінні підстави. Під ними є мала комора, в якій хоронено мерців. Взагалі є около десять погрудь, а чотириста до пятьсот порожніх підстав. Декотрі з цих різьб дуже великі, деякі навіть до 70 стіп (около 23 метри).

Всі памятники витесані з однакового каменя, який є на берегах кратера. Декотрі різьби лише до половини викінчені. Біля памятників найдено й кілька камінних долот й инші примітивні знадоби, якими послугувалися загадочні мешканці пропавшої землі. Є і памятники з капелюхами на голові; декотрі тяжкі по 3—4 тони. Капелюхи ці з червоного мягкого вульканічного каменя, званого „туфа". Як робітники висадили ці великанські капелюхи на голови памятників, незвісно. Великанські підстави памятників поскладані з каменів, уложених один на одного; декотрі довгі 500 стіп (около 170 метрів). Ці підстави похожі трохи на памятники Інка в (в Перу), але всетаки є то щось зовсім до тепер не бачене і незнане.

Сам Істерн Айленд (Воскресний остров) ніколи не міг бути густо заселений. Загалом має яких 50 квадратових миль. Сьогодня живе там яких 300 тубольців і лише двох білих. Земля острова неурожайна. Нема ні рік ні потоків. Воду беруть виключно з вульканічних кратерів, або щілин, у яких збірається несмачна дощівка. Ростинність слаба, таксамо фавна. Є лише якийсь сивий рід щурів, котрих тубильці вживали як грошей і так скоро винищили їх.

Професор Бравн думає, що коли цих памятників працювали десятки тисяч люда. Приходили вони на Істерн Айленд із инших країв, що сьогодня вже не істнують, або з недалеких островів, яких також уже не має. Ті люде були підданими якогось незнаного цісарства, про славу якого сьогодня оповідають хиба іще ці великанські тисячелітні памятники. Проф. Бравн запримічує, що остров Істерн Айленд у мові тубольців називається „наваль", що значить „середина світа" і з цього заключує, що нинішній самітній остров був колись середовищем якогось пропавшого континенту.

З ВЕРШИН І НИЗИН

збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листє" й „Великі роковини". У біоґрафічнім нарисі Івана Франка (нап. Василь Верниволя) є 14 ілюстрацій.

Брош. $2.75, в полот. оправі $3.40.

Замовлення слати на адресу:

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПЕРЕСИЛКА ГРОШЕЙ ДО КРАЮ В ДОЛЯРАХ
ПАШПОРТИ — КАРТИ КОРАБЕЛЬНІ
СТАРОКРАЄВІ СПРАВИ ВСЯКОГО РОДА,
КУПНО І ПРОДАЖ ДОМІВ В ФІЛАДЕЛФІЇ І ОКОЛИЦІ,
КОНТРАКТИ КРАЄВІ І АМЕРИКАНСЬКІ
АСЕКУРАЦІЯ ДОМІВ І МЕБЛІВ ВІД ОГНЮ

Хто має до полагодження котру з наведених справ, нехай особисто або писемно зголоситься до знаної з перед війни правдиво української канцелярії нотаріяльної:

T. J. HRYCEY & CO.

Bell Phone: Lombard 33-83 — 329 South Fourth Street, Philadelphia, Pa.

ВИЙШЛА З ДРУКУ ДАВНО ОЧІКУВАНА

НОВА РАХУНКОВА КНИЖОЧКА

З ІНФОРМАЦІЯМИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ З ДОДАТКОМ ДРУГИХ ЦІКАВИХ ВІДОМОСТИЙ.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ

Замовлення разом з грішми посилати на адресу: „SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.

НЕ ТРАТЬТЕ НАДІЇ.

У всіх — навіть найтяжших недугах можете відзискати здоровле. Нема недуг, щоб неможливо було їх повалити, тілько треба на час вдатися. Як Вам непомогли лікарства ані операції, то зайдіть до моеї канцелярії а будете здорові. Коли не поздоровієте, не заплатите мені ані цента. На всякі питаня відповідаю листовно.

DR. J. MILLER, D. C., PH. C. (МЕЛЬНИК)
49 E. 7th Street, New York, N. Y.

Кождого дня від 9. до 8. вечер. В неділі і свята від 9. до 1. пополудни.

ФІЛІЯ: 69 Chestnut St., Yonkers, N. Y.

DR. GARNELL, D. C. обслужить вас на тихсамих услівях. Години ті самі.

ДО ВІДОМА ВСІМ СВЯЩЕНИКАМ І ПАРОХІЯМ.

В книгарні „Свободи" можна набути отсі церковні книги:

СВ. ЕВАНГЕЛІЄ — велике, оправлене в аксамит, металеві Евангелисти, на середині Воскресеніє, на противній стороні три раменний хрест, на около нарожники, два замки і все то позолочуване. Ціна...	$125.00
Тесаме Евангеліє, оправлене в червону скіру, без евангелистів, тільки позолочений металевий хрест....	80.00
СЛУЖЕБНИК, оправлений в червону скіру, на верха витиснений золотий три-раменний хрест	25.00
ОКТОІХ, оправлений в червону скіру	20.00
ТРІОТЬ ПОСТНАЯ, оправлений в червону скіру	16.00
ТРІОТЬ ЦВІТНАЯ, оправлений в червону скіру	15.00
АПОСТОЛ, великий оправлений в червону скіру	15.00
Такий самий в звичайній оправі $9.00.	
ЧАСОСЛОВ великий, оправлений в червону скіру, з витисненим хрестом	16.00
ІЗБОРНИК великий, оправлений в червону кожу	8.00
ІРМОЛЬОГІОН, оправлений в скіру, з витисненим три-раменним хрестом	18.00
ОСМОГЛАСНИК під нотами, звичайна оправа	5.00
ЧИН ВЕЧІРНІ І УТРЕНІ, часть 1 і 2, оправлені в червону скіру	10.00
ЧИН ВЕЧІРНІ І УТРЕНІ, звичайна оправа	6.00
АКАФІСТНИК цілого року оправлений в червону скіру, витиснений позолочуваний хрест	7.00
АКАФІСТНИК, малого формату	1.25

Невдовзі проголосимо ще більше церковних книжок.

При замовленню сих книжок треба заразом присилати і належитість.

Замовлення слати до:

„SVOBODA", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

НАЙБІЛЬША ДЕШЕВІСТЬ ЯКА КОЛИ БУЛА, ЛИШЕНЬ НА КОРОТКИЙ ЧАС — ЯК ДОВГО СТАНЕ ТОВАРУ

15 YARDS OF GOOD QUALITY REMNANTS FOR $1.98

MONEY BACK GUARANTEE IF NOT SATISFIED

На короткий час лишень, як довго стане товару, предкладаємо сі знамениті Останкові Звитки Полотна по 15 ярдів або більше свіжої доброї бавовняної якости останки включаючи Gingham, Percales, Voiles і Chambrays по специяльній ціні **$1.98.** Є се подивляюча якість і не все трафляеся.

Всі матерії чисті і свіжі. Вам полюбляться вони бо можете зужити кождий кавалок. Можете вшити гарні сукні, запаски для себе і дітий, сорочки для мужа чи сина. Всі матерії суть 26 цалів широкі а 3 ярди довгі. Замовляйте сейчас один чи більше тих кавалків поки ще не випродані. Пришліть нам імя і адресу та 20 цнт. на висилку а $1.98 заплатите при відборі полотна. Коли невдоволені, пришліть товар назад а ми звернемо гроші. З Канади треба висилати відразу готівкою $2.18 на замовлення.

UNION SALES CO., Inc., Dept. 380, 15 S. Desplaines St., CHICAGO, ILL.

ДВА НАЙКРАЩІ І НАЙБІЛЬШ НЕОБХІДНІ СЛОВНИКИ!

Б. ГРІНЧЕНКО: „СЛОВАР УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ" В 2-Х ТОМАХ РАЗОМ 2180 СТОРІН—6 ДОЛЯРІВ

М. УМАНЕЦЬ І С-КА: „СЛОВАР РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ" В 1 ТОМІ, 1040 СТОРІН—3 ДОЛЯРИ

Преґарне підручне видання, у твердій обгортці (ціле полотно з витисками)! Повне 2-е видання давно вичерпаного першого накладу. — Необхідні книжки кожному ученикові, вчителеві, професорові, кожному інтелектуальному робітникові й взагалі кожному українському інтеліґентові, що повинен плекати чистоту рідної мови!

Дістати можна в книгарні Свободи.

„SVOBODA", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ОСВІТА В ЧЕХОСЛОВАЦЬКІЙ РЕПУБЛИЦІ

—o—

Перед нами L'Enseignement dans la Republique Tchekoslovaque. Regige par Jean Mauer (Освіта в Чехословацькій Републиці, редаґов. п. Яном Мауером 1920 р., Прага). Невеличка книжечка в 62 стор., але великого змісту і великої цікавости для нас Українців: вона виявляє ту інтенсивну енерґію, з якою молода незалежна Чехословацька держава з перших хвилин свого істнування заходилася коло найважнійшої справи всякої молодої републики — коло народньої освіти. Ця книжка нагадує нам Українцям той рожевий 1917. рік, коли молоде міністерство Стешенка сміло бралося за будову нової національної школи. Наша робота вже через рік була припинена інвазією чужинців і не могла дати певних наслідків, але приємно бачити, що і у нас і в Чехословакії при першому проміннї волі залунали такі самі гасла для орґанізації нової національної психольоґічнош діяльної школи. Правда, адянська Україна теж оголошувала гасла і національної і діяльної школи, але ми знаємо оскільки правдиво вони здійснялися: освіта доручалася Росіянам задля яких саме слово — „українство" — лунало як вигадка контрреволюціонерів. Діяльною школа не могла стати за відсутністю всякого приладдя: паперу, олівців, то-що

Не так склалося в Чехословакії і книга редаґована п. Мауер ясно свідчить, що тут слово не розходилося з ділом. В перший рік (1919 р.) незалежного життя Чехословакія відкрила 246 початкових шкіл і 50 вищих початкових в Чехії, 115 низчих і 45 вищих початкових в Моравії, 8 низчих і 1 вищу німецьку початкову в Силезії. З тими, що істнували раніш в републиці налічують по ріжних її частинах: в Чехії — 3346 низчих і 390 вищих початкових державних шкіл, 10 вищих і 58 нищих приватних, усього 3804 школи, які мусять одвідати всі діти, починаючи з 6 літ. В Моравії всіх шкіл — 2179, в Силезії — 713 шк. Німецьких шкіл в Чехії і Моравії — 3618. Цікаво як змінилося становище освіти в частинах, що приєднані до Чехії з угорських (мадярських земель, в Словакії і нашій Прикарпатській Україні: по останній переписі в 1913—14 р. майже всі 3618 шкіл в Словакії були мадярські; на словацькій мові навчання провадилося лише в 211 римсько-катол. школах (але і в них на мадярську мову вживалося 13 годин на тиждень), 132 лютеранських і в 1 комунальній. Тепер, по даних 1920 р., словацькі школи складають 76,3%, а мадярські лише 20,3%, українські 2,9%, німецькі 3,1%, мішані, словако-мадярські 0,4%, словако-німецькі 0,1%. З них лише 821 школа утримується на конфесіональні кошти (католицької церкви, лютеранської, кальвиністської, грецько-католицької, ізраїльської). Державна школа по всій републиці світська. Що до безталанної Прикарпатської України, то там усі школи і середні і нижчі були мадярські. Війна зруйнувала багато шкільних будинків і це затримує реставрацію шкіл вже на українському ґрунті, але тепер по ріжних (трьох) повітах вже функціонує 208 початкових шкіл.

На ціоналізація освіти в Чехії підготовлялася в давних часів не дивлячись на тяжкий гніт австрійського уряду і чеське учительство добре, що до війни зорґанізоване, пильнувало коло можливо найкращого упорядковання національного виховання. І перший вчительський зізд, що відбувся 14-го грудня 1918 р. одразу виробив ті ґрунтовні засади, на яких тепер незалежна Чехо-Словакія і будує свою освіту.

1. Початкова школа визнається обовязковою і державною, приватна школа має бути заборонена, а виховання родинне зведено до найменшої можливости. Держава забезпечує всім національним меншостям виховання їх дітей.

2. Освіта безплатна і забезпечує дітям не лише одвідування школи, а й користування підручниками. Держава піклується за всіх дітей як здорових, так і хворих.

3. Школяр має бути цілком вільною від усякого політичного давлення, як державного так і партійного, а також і конфесіонального. Навчання релігії в школі не провадиться.

4. Школа певно і суцільно задовольняє усі національні потреби.

5. В школах дається гармонійне виховання: розвиває не лише память і розум учнів, а й ошляхотнює їх почуття і зміцняє їх волю.

6. Держава дбає про фізичний розвиток дітей, улаштовуючи добрі шкільні помешкання і сприяючий тому роскдад лекцій.

7. А тим саме національне виховання має ґрунтуватися на фізичному вихованню, на виховуючому навчанню, на спостереженні природи, знайомстві з мистецтвом і з соціяльними зявищами, на річній праці, яка найкраще виховує волю. Весь той конґрес учителів вимагав суцільної зміни старих методів навчання і пропонував як найширше використувати національні матеріяли. Усі такі постанови конґресу були цілком приняті міністром освіти і були підтверджені окремими законами і декретами. І ці декрети не залишалися в повітрі, а здійснялися в шкільній практиці. Так, декретом 23. мая, 1919 р., тимчасово (як спроба) вводилася ручна праця по тих школах, де на це була змога і вже вона введена в школах 38 повітів Чехії і в 21 повіті Моравії.

Як це переносить нас в той 1917—18 р. коли в Києві наш Український Учительський Конґрес теж своїми постановами поклав підвалини для нової національної единої діяльної школи. Але в нашого міністерства не вистачило смілого рішучого визнання народньої освіти і обовязкового і безплатного навчання. Прийшли чужинці, перевернули весь край в руїну і над порожніми школами без шибок і без дахів залунувало „обязательная безплатная единая трудовая школа"! Залуновало як насмішка над правдою, як беззмістовий оклик і не дало і не могло дати справжних реально-корисних для населення наслідків. І тільки де-не-де на великому просторі України, де зберeглись учительські хоч невеличкі орґанізації, де школами могли керувати видатні Українці (як напр. в Києві 1-ша Українська Трудова Школа, або в Камянецькому повіті), гасла 1-го всеукраїнського учительського зізду справді здійснюються, як то кажуть, наперекір усім несприяющим стихіям...

Середня освіта в Чехо-Словакії подається в 135 середних школах (в 1919—20 р.). Але на що більше всього міністерство звернуло увагу і цілком доцільно, це на підготовку свідомого, добре освіченого персоналу учителів, учительок, керовниць дитячих садів. Для цього мається повідкривати педаґоґічні факультети і по університетах (в Празі, Оломюці, Братиславі), а також і окремо по других містах. Туди приймаються лише слухачі з закінченою середньою освітою, а навчання провадитиметься теоретично і практично.

Дуже цікаво ще зупиниться на учительських орґанізаціях сучасної Чехословакії. З давних часів чеське учительство було як найкраще орґанізовано. Але залежність від австрійського уряду не давали змоги широкого обєднання і орґанізації були все або повітові, або районні. Наймiцнiйшою орґанізацією є тепер центрально-теріторіяльна спілка учителів Чехії, яка охоплює 124 повітових спілок з 9000 членів-учителів і учительок вищих і низчих початкових шкіл. Її орґаном є „Чески Учітел", який виходить з додатком „Шволске реформи". Спілка має центральну касу, яка в 1919 р. мала 4½ міл. корчес.

Друга учительська орґанізація урядує Вишеградським притулком інтернатом для дітей учителів, а також інститутом „Зоубек а Костелец на Орлиці" з такою-ж метою. Учительство має також санаторію для виснажених учителів в Далмації. Є також спілка окремих чеських учителів ручної праці і багато других.

Книга п. Мауера робить дуже гарне враження такої жвавої, творчої роботи міністерства, яке провадить освіту вкупі з свідомим освіченим учительством. Можна лише побажати щоб Україна швидче змогла вільно приступити до такої-ж великої праці утворення національної, вільної, психольоґічної трудової школи для свого народа.

С. Русова.

Подебради.

ТВОРИ ТЕАТРАЛЬНІ

ЗА СИРОТОЮ БОГ З КАЛИТОЮ, образ драматичний з життя народа зі співам ив 6 актах (14 осіб)	25 ц.
СЕМЕ НЕ КРАДИ, сумна комедія в одним каті (9 осіб)............	15 ц.
СИРОТИ, образ драматичний в 4 актах зі співами (12 осіб)......	25 ц.
ПЕЩЕНА ДИТИНА, образ з життя народа в 4. актах (13 осіб) ...	20 ц.

Замовлення слати на адресу:

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошеня до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошення одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Ся постанова входить в життя 1. грудня б. р. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адмістрації „Свободи" 5-6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошеня чи оголошень.

Адм. „Свободи"

ПОШУКУЮ своєї сестри віддаиої за Володимиром Близнюком, двох братів, Павла і Миколи Черлінка з Заліщик, і сусіди Івана Броватий. Хтоби про них знав або вони самі, прошу зголоситися на адресу: **Mykola Cerlinka, Stab Sikovatel, Ukrainski Tabor B, Josefov, Czechoslovakia.** 07-09

ДОБРА НАГОДА для Українця приступити до спілки до гросерні і делікатесен штору. Зголошуючийся мусить бути чесним і тверезим чоловіком. Інтерес вироблений між Українцями, Словаками і Поляками. Наука не вимагана. Вклад малий. Самотний має першенство. Голоситися до стору

545 E. 13th St., New York City. 08-09

SANTAL MIDY — КАТАР МІХУРА

Мущини! Хороніть себе перед всіма заразливими хоробами

SANYKIT

Охоронач для мущин. Дає найбільшу охорону. Велика рурка 35 цнт. Kit (4's) $1.00

У всіх аптиках або у San-Y-Kit, Dept. 8, 92 Beekman St., New York

Пишіть по циркуляр.

ПОЗІР! ПОЗІР! ПОЗІР!

THEO. JABLONSKI завідатель, **WM. LAZAREK,** гол. інвестіґатор. Польського Бюра Детективів під контролею стейту Ню Джерзи.

Приймаємо справи цивільні і кримінальні по Злучених Державах і Европі.

Коли Вас хто обікрав, ошукав або скривдив, або маєте якісь непорозуміння особисті, прошу голоситися до нашого бюра.

STATE DETECTIVE BUREAU
2 LOMBARDY ST., pir Broad St., Room 409, NEWARK, N. J.

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Українські погребники

Без ріжниці в котрій сторониі Шікаґо або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ і заощадіть гроші.

2157 W. CHICAGO AVE.
Tel. Seeley 4252 & 4253

ГАЙДАМАКИ

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

видання ілюстроване артистом А. Г. Сластьоною, велика настільна книга (13x17 цалів).

В мягк. оправі $3.50, в полот. оправі $5.00, в люкс. оправі $6.00.

Замовлення посилайте до:

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.